

právní závěr, že před vyrovnáním učiněný slib zaplacení celé pohledávky se projevuje jako darovací slib, v souvislost se gramatikálním výkladem nyní platného Šu 156 konk. řádu, poráží se tato dedukce sama sebou. Byť i po právní moci soudního potvrzení vyrovnání mohli věřitelé požadovati zaplacení svých pohledávek pouze v rámci obsahu vyrovnání, není tím řečeno, že by se nuceným vyrovnáním uskutečnila novace, nýbrž část nuceným vyrovnáním dotčené pohledávky, přesahující vyrovnávací kvotu, trvá dále po právu jako naturální obligace, což v první řadě vyplývá z předpisu Šu 151 konk. řádu, podle kterého se nucené vyrovnání nedotýká rukojemství za celou pohledávku a také se nedotýká spoludlužnictví třetích osob, jakož i vyplývá to z úvahy, že nuceným vyrovnáním a zaplacením vyrovnacích kvot při osobních pohledávkách proti úpadci, ohledně nichž stává oddělné právo, zaniká pouze osobní nárok proti úpadci, kdežto oddělné právo pro vyrovnání a jeho kvotami neuhrazený zbytek pohledávky trvá po právu dále; ve druhé řadě to vyplývá z předpisu Šu 163 (2) konk. ř. o novém úpadku, podle kterého pohledávky neuspokojené částkami ustanovenými ve vyrovnání považují se za ne úplně zapravené, totiž pokládají se za zapravené jen zlomkem, který odpovídá poměru zaplacené částky k částce, která podle vyrovnání má být zaplacená (srovnej zásadu vyslovenou v rozhodnutí čís. 3252 sb. n. s., podle které věřitel, jenž neobdržel na vyrovnací kvotu ničeho, konkuruje v úpadku celou svou pohledávkou). Z toho sluší dovoditi, že placení takové pohledávky zbytkové z nuceného vyrovnání po jeho úplném splnění není darem, nýbrž splněním naturálního závazku, jehož existence odnímá takovému plnění právní povahu daru. Je právě vlastností naturální obligace, že oprávněný nemůže žalovati o její splnění, a bylo-li mu plněno dobrovolně, platí to plnění za povinované, neboť nemůže býti požadováno jeho vrácení. Dobrovolné plnění je v tomto případě skutečným plněním, není darem a není obohacením.

Čís. 5991.

Předpisem Šu 1383 obč. zák. jsou postižena pouze taková narovnání, která dědičtí účastníci činí o obsahu neprohlášené dosud poslední vůle, by místo něho položili za základ dědického přidělu svou dohodu.

(Rozh. ze dne 29. dubna 1926, Rv II 71/26.)

Za jednání o rozluku manželství uzavřel žalobce se žalovanou tehdejší svou manželkou dne 28. června 1920 notářským spisem smír o majetkových poměrech, v jehož odst. VIII. b) se žalovaná zavázala, že kdyby jí v závěti jejího bratra Josefa H-a bylo zůstaveno více než 200.000 Kč, jest povinna přebytek přes 200.000 Kč, nanejvýš však 100.000 Kč vyplatiti do 2 měsíců po soudním odevzdání pozůstalosti po Josefu H-ovi do rukou žalobce, nikoliv však do jeho vlastnictví, nýbrž, že tento má ohledně tohoto vyplaceného mu přebytku stejná práva a povinnosti, jak jsou ujednány ohledně věna v I.—VII. odstavci smlouvy, a vůbec že

platí o tomto přebytku toto ustanovení, zejména o způsobu rozdělení mezi dítky stran a o době jeho vydání do jich vlastnictví. Žalované jako dědičce ze závěti po Josefu H-ovi byla odevzdána polovice pozůstalosti. Tvrdě, že dostalo se jí z pozůstalosti více, než 200.000 Kč, domáhal se žalobce proti žalované určení povinnosti k vydání přebytku. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Soud se nejdříve zabýval otázkou, zda jest vůbec porovnání v notářském spisu platným. V tom ohledu bylo se zabývatí otázkou, zda smlouvu, která jest základem tohoto sporu, lze považovati za porovnání, jak je má na mysli § 1883 obč. zák. Obsahem poslední vůle jest ustanovení, jak má býti naloženo s jměním zůstavitelem zanechaným. V odstavci VII. a), b) notářského spisu strany smluvily vzájemná práva a závazky pro případ, že buď jednomu neb oběma žalobcům nebo žalované straně v závěti Josefa H-a bude zůstaveno více než 200.000 Kč v hotových nebo v jiné hodnotě. Touto smlouvou bylo tudíž taktéž mezi stranami vyjednáno, jakým způsobem za jistých okolností jest nakládati s pozůstalostním jměním. Taková smlouva, kterou každá strana v jisté míře také se vzdává nároku, který by mohla vyvozovati z obsahu závěti, odpovídá zajisté ustanovením § 1380 obč. zák. a jest tedy narovnáním ve smyslu zákona. Takové narovnání jest podle § 1383 obč. zák. platným jen tenkrát, bylo-li uzavřeno po vyhlášení posledního pořízení, neboť § 1383 obč. zák. praví, že nelze učiniti narovnání o tom, co v sobě obsahuje poslední pořízení, dříve než bylo vyhlášeno. Stane-li se o to sázka, uvažováno buď dle pravidel o smlouvách odvážných. Nesporno jest, že stranám dne 28. června 1920, kdy notářský spis byl sdělán, obsah závěti zemřelého Josefa H-a nebyl znám. Právě proto, že závěť neznaly, dojednaly mezi sebou onu smlouvu, nadepsanou »narovnání«, ve které pochybné tenkrát ještě své právo, plynoucí z neznámé jim závěti, určovaly a ustanovily, co která strana druhé straně po případě má dáti. Jelikož však smlouva, o kterou se opírá žalobní nárok, byla dojednána nesporně před prohlášením posledního pořízení předsevzatým teprv dne 21. září 1920, není právo z ní plynoucí žalovatelné a bylo proto žalobu zamítnouti. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a odkázal věc na soud první stolice s poukazem, by nehledě k použitému důvodu zamítnutí, o věci dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Nejvyšší soud nesdílí právní názor nižších soudů, že úmluva stran v notářském spisu ze dne 28. června 1920 nadepsaná »narovnání« jest neplatnou po rozumu §u 1383 obč. zák., jako narovnání učiněné prý o obsahu poslední vůle tehdy ještě neprohlášené, neboť i když se vychází s právního hlediska dovolatelem napadeného, že jde o narovnání v technickém smyslu (§ 1383 obč. zák.), nelze v něm spatřovati skutkové a právní znaky narovnání po rozumu §u 1383 obč. zák. Jak z po-

radních protokolů k obecnému zákoníku občanskému (Ofner sv. II. str. 233) lze seznati a jak se uvádí i v komentáři Zeilerově sv. 4. str. 68, mělo se tímto zákonným předpisem čeliti tomu, by nejistoty a neurčitých dohadů o tom, jak zůstavitel v poslední vůli ve prospěch těch neb oněch dědických nápadníků pořídil, nebylo využito lstivými a hrabivými dědickými kořistníky na úkor lehkomyšlných, slabých a úzkostlivých dědiců neb odkazovníků. Před prohlášením poslední vůle neměla tedy býti dotčena plná a nezkrácená účinnost testamentárních pořízení a přidělů dohodou (smírem) účastníků o nejistých dosud dědických nápadech z poslední vůle. Tento pro výklad účelu a smyslu cit. zákonného předpisu závažný důvod zákonodárný na tento případ nikterak nedopadá. Nejde především o »narovnání« mezi dědici o úpravě dědických nápadů oproti neznámému tehdy ještě obsahu poslední vůle, třebaš arcil i žalovaná i nezl. děti stran, za něž žalobce v oné úmluvě jako jejich otcovský opatrovník neb aspoň v jejich prospěch jedná, náležely k domnělým dědicům zůstavitele Josefa H-a. Dohoda stran směřuje naopak zřejmě k tomu, by se mezi nimi vzhledem na zamýšlenou rozluku jejich manželství uspořádaly a stanovily manželské a rodinně právní a majetkové poměry navzájem a vůči dětem z jich manželství, a z tohoto důvodu přejímají strany vůči sobě navzájem různé závazky, jednak se zřetelem na jmění, jež žalovaná do manželství přinesla, jednak se zřetelem na to, zda a pokud žalované nebo zletilým dětem stran dle poslední vůle bratra žalované, pokud se týče strýce dětí, Josefa H-a dědictvím další jmění připadne. Z toho jest zřejmo, že nebyly to nejistota a neurčité dohady o obsahu poslední vůle jmenovaného zůstavitele, jež by byly zavdaly podnět k této úmluvě (vyrovnání), úmluva ta neměla sloužiti též k tomu, aby se změnila nebo pošinula základna dědických přidělů oproti obsahu poslední vůle. Poslední vůle má býti naopak splněna věrně dle pořízení a jen pod tou podmínkou, kolik ta která strana dle poslední vůle poděditi má, byly oním »narovnáním« upraveny tam dotčené závazky vesměs původu a důvodu manželského a rodinně právního. Tak bylo zejména stanoveno, že v případě, kdyby nezl. dětem stran připadlo dle oné poslední vůle více než 200.000 Kč, žalobce má vyplatiti žalované z jejich cenných papírů nebo z výtěžku za ně, tedy nikoli z dědictví 100.000 Kč (odst. VIII. a) a navzájem zase, kdyby žalované dle poslední vůle připadlo přes 200.000 Kč, že má tato po odevzdání dědictví, tedy nikoli snad ještě z pozůstalosti, vyplatiti do rukou žalobce přebytek, nejvýše však 100.000 Kč k účelům rodinně právního zajištění dětí (odst. VIII. b). Platnosti takovéto úmluvy nemůže býti na závadu předpis §u 1383 obč. zák., který dle toho, co shora uvedeno, postihuje jen takové narovnání, které dědičtí účastníci činí o obsahu neprohlášené dosud poslední vůle, by místo něho položili za základ dědického přidělu tuto svou dohodu. Dovolání je tudíž odůvodněno nejen v uplatněném dovolacím důvodu §u 503 čís. 4 c. ř. s., nýbrž i v druhém důvodu dle §u 503 čís. 2 c. ř. s., ježto nižší soudy důsledkem svého mylného právního názoru o věcném podkladu žalobního nároku vůbec nejednaly a bylo tedy dovolání vyhověti ve smyslu výroku shora uvedeného.